

З В І Т

моніторинг внутрішнього забезпечення якості освіти.

Опитування науково-педагогічних працівників та співробітників кафедри «Економіка та митна справа»

Опитування було проведене у березні 2026 року. Опитування проводилось он-лайн за допомогою Google форми. Заповнили анкету 19 науково-педагогічних працівників та співробітників кафедри.

Під час дослідження було опитано 19 з 19 науково-педагогічних працівників та співробітників кафедри «Економіка та митна справа». Опитування проводилось методом розсилання Google-форми. Збір інформації був анонімізований. Вибірка репрезентативна.

Результати опитування щодо посади на якій працює респондент показало наступну картину кадрового складу. Більшість респондентів (понад половина — 52,6%) працюють на посаді доцента, що свідчить про домінування цієї категорії серед опитаних. Друге місце займають професори (21,1%), а третє — старші викладачі (10,5%). Інші позиції — старші лаборанти, провідні фахівці та завідувач кафедри (доцент).

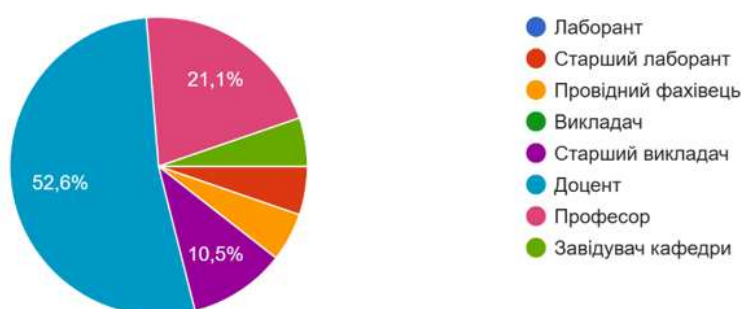


Рисунок 1. На якій посаді Ви працюєте?

Результати опитування щодо оцінки співвідношення обсягу завдань та часу, відведеного на їх виконання, показали, що 57,9%, тобто більшість респондентів, вважають, що часу вистачає для виконання завдань. Це позитивний сигнал: система організації праці для більшості працює ефективно, завдання розподілені раціонально, і працівники здатні виконувати свої обов'язки без надмірного стресу. Водночас 36,8% респондентів відчувають перевантаження, тобто значна частка працівників стикається з нестачею часу. Це свідчить про потенційний ризик вигорання та зниження якості роботи. Можливі причини — нераціональний розподіл обов'язків, недостатнє залучення окремих співробітників або невідповідність завдань до компетенцій працівників. Також це може сигналізувати про необхідність оптимізації процесів або додаткового ресурсного забезпечення.

Відповідь «важко відповісти» зафіксована лише у поодиноких випадках, а варіант «завдань замало» відсутній. Це свідчить про те, що респонденти мають чітке уявлення про своє робоче навантаження, що дозволяє зробити висновок про адекватність комунікації та обізнаність співробітників щодо своїх обов'язків.

Загалом, результати демонструють, що для більшості працівників система організації праці ефективна, проте існує значна група, яка потребує уваги щодо оптимізації завдань та робочого часу, аби знизити ризик стресу та вигорання і підвищити загальну продуктивність команди.

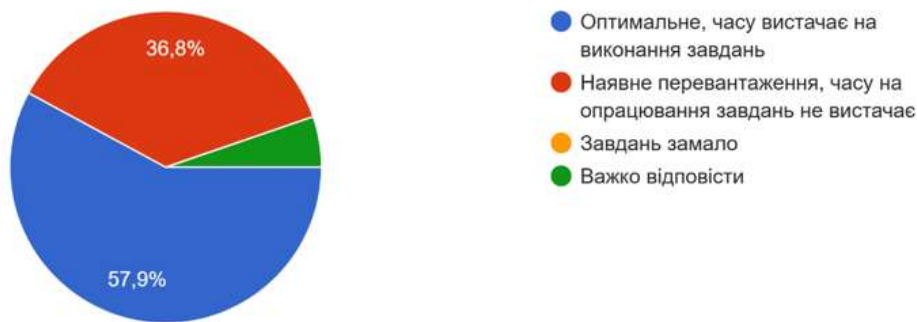


Рисунок 2. Як би Ви оцінили співвідношення обсягу завдань з Вашої діяльності та часу, відведеного на їх виконання?

Аналіз результатів відповіді на запитання «Що саме створює найбільше навантаження?» показав, що найбільшим джерелом стресу є звітність (26,3%). Це сигналізує про надмірну бюрократизацію та потребу в оптимізації процесів, оскільки дублювання форм, відсутність єдиних стандартів і часті зміни вимог значно ускладнюють роботу.

Далі за рівнем навантаження йдуть навчальне навантаження, акредитаційні процеси та наукова робота (по 21,1% кожне). Разом вони формують понад 60% загального навантаження. Викладачі відчувають перевантаження через обсяг годин, підготовку навчальних матеріалів та індивідуальну роботу зі студентами. Акредитаційні процеси потребують значних ресурсів, особливо при підготовці документації та відповідності стандартам. Наукова робота, хоча й є ключовим елементом університетської діяльності, конкурує за час із навчальним навантаженням та звітністю, що створює додатковий стрес.

Комбіновані фактори, такі як одночасна робота зі звітністю та навчальним навантаженням (5,3%) або взаємне накладання всіх факторів, включно з відсутністю регламентації (5,3%), зустрічаються рідше, проте важливі для розуміння окремих проблем організації праці. Це свідчить про наявність хаотичності у вимогах, що також підвищує рівень стресу серед персоналу.

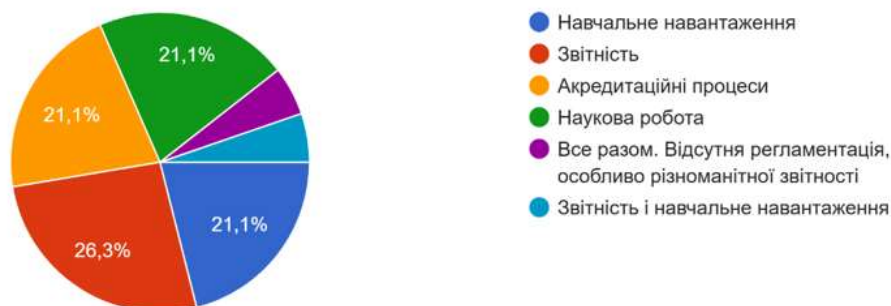


Рисунок 3. Що саме створює найбільше навантаження?

Отже, основними джерелами перевантаження є бюрократична звітність та інтенсивне навчальне і наукове навантаження, що вимагає перегляду робочих процесів, стандартизації форм та оптимізації часу для працівників.

Результати відповідей на питання «Чи погоджуєтеся Ви з твердженням, що викладання в Університеті є студентоцентрованим?» демонструють позитивну картину: майже 100% респондентів погодилися з цим твердженням. При цьому більшість (68,4%) висловили повну згоду, а решта (31,6%) — скоріше згоду. Такий розподіл свідчить про високий рівень довіри студентів до викладацьких підходів та ефективність методів навчання, орієнтованих на потреби студентів. Відсутність відповідей у категоріях «не погоджуюся» або «важко відповісти» вказує на одностайне бачення респондентів і підкреслює позитивне сприйняття студентоцентрованих практик у навчальному процесі.

Отже, можна зробити висновок, що кафедра успішно реалізує підходи, які ставлять студентів у центр освітнього процесу, що сприяє залученості та задоволеності студентів.

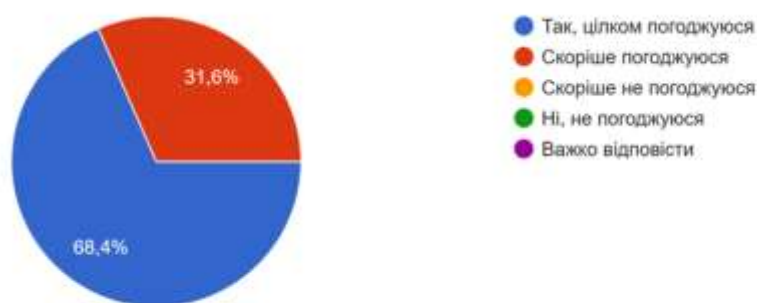


Рисунок 4. Чи погоджуєтеся Ви з твердженням, що викладання в Університеті є студентоцентрованим?

Відповіді на питання «Які саме практики студентоцентрованого навчання Ви застосовуєте?» показали, що найпоширенішою практикою є гнучкі дедлайни — 88,9% викладачів їх використовують. Це свідчить про врахування індивідуальних обставин студентів. Індивідуальні завдання застосовують 77,8% викладачів, що підкреслює орієнтацію на персоналізоване навчання. Вибір тем використовує 66,7% респондентів, що дає студентам можливість проявляти свої інтереси та мотивацію. Найменш поширене проектне навчання — 22,2%, ймовірно через потребу в додаткових ресурсах, часі або методичній підтримці.

Ці результати свідчать, що кафедра уже добре інтегрувала практики гнучкості та персоналізації, проте проектне навчання варто розвивати, оскільки воно сприяє практичним навичкам і командній роботі. Поєднання вибору тем із проектними завданнями може підвищити мотивацію та залученість студентів, навчання стає більш активним і студентоцентрованим.

Отже, кафедра має міцну основу для студентоцентрованого підходу, але існує потенціал для подальшого розвитку практик, що стимулюють активне, персоналізоване та практично орієнтоване навчання.

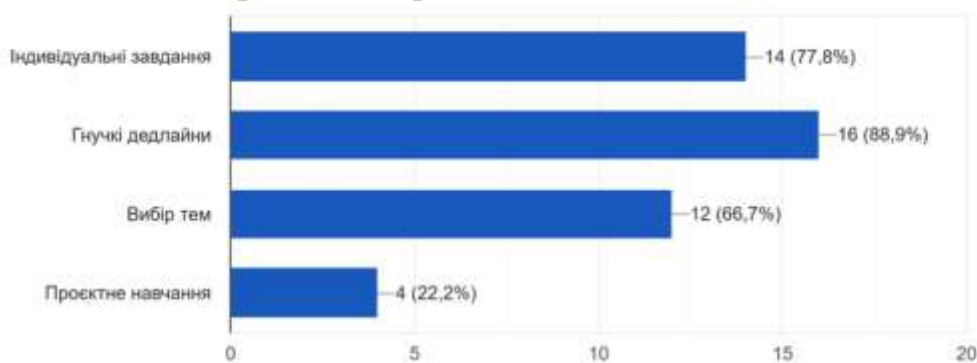


Рисунок 5. Які саме практики студентоцентрованого навчання Ви застосовуєте?

Аналіз результатів відповідей на питання «Чи вважаєте Ви порядок та критерії оцінювання з ваших дисциплін прозорими і зрозумілими?» показав, що більшість науково-педагогічних працівників (77,8%) вважають критерії оцінювання прозорими й зрозумілими. Це є сигналом довіри до викладачів та системи оцінювання загалом. Водночас 16,7% відповіли «скоріше так, ніж ні», тобто загалом погоджуються, але мають певні сумніви. Маленький сегмент «важко відповісти» (5,5%) - це відповідь старшого лаборанта, яка не викладає дисципліни та не оцінює студентів.

Результати свідчать, що високий рівень прозорості оцінювання вже досягнуто. Це означає, що більшість студентів розуміють, за що отримують свої оцінки, і можуть планувати власне навчання відповідно до вимог курсу.

Отже, викладачі кафедри ефективно реалізують прозорі та зрозумілі підходи до оцінювання, що сприяє підвищенню довіри студентів і підтримує студентоцентровані практики навчання.

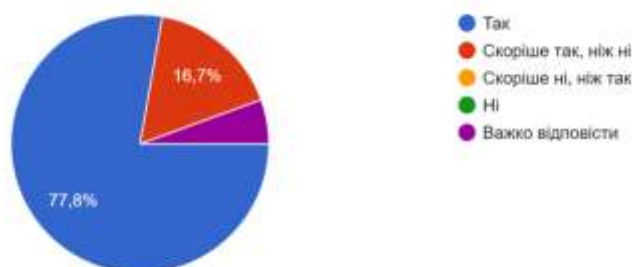


Рисунок 6. Чи вважаєте Ви порядок та критерії оцінювання з ваших дисциплін прозорими і зрозумілими?

Аналіз результатів відповідей на питання «Коли Ви надаєте здобувачам інформацію щодо змісту, результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання?» показав, що 83,3% викладачів надають інформацію на початку курсу. Це дуже позитивний показник, адже саме старт дисципліни є критичним для формування очікувань, розуміння вимог та прозорості оцінювання. Частина викладачів робить це в процесі навчання або комбінує підхід («на початку, в процесі, за запитом»). Такий підхід свідчить про гнучкість, але може створювати відчуття непослідовності для студентів. Оптимальним є комбінований підхід: пояснити всі важливі аспекти на початку курсу, а потім періодично нагадувати та уточнювати їх у процесі навчання.

Отже, більшість студентів отримують чіткі орієнтири ще на старті дисципліни. Це сприяє підвищенню довіри, зрозумілості та послідовності у сприйнятті вимог, а також підтримує студентоцентровані підходи.

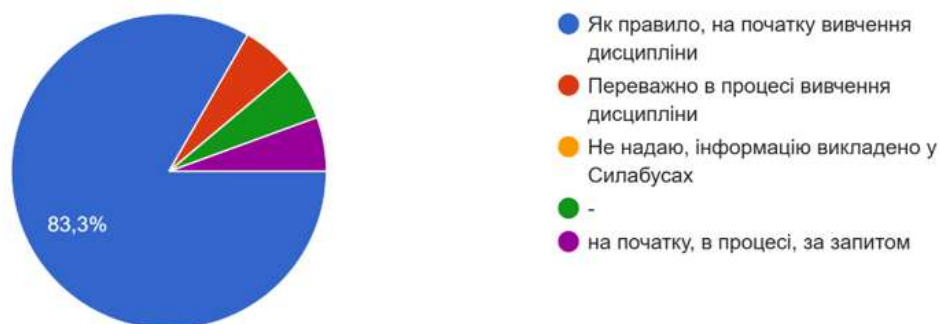


Рисунок 7. Коли Ви надаєте здобувачам інформацію щодо змісту, результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання?

Результати аналізу відповідей респондентів на питання «Як на Вашу думку працює процедура формування індивідуальної освітньої траєкторії в університеті?» показали, що 63,2% оцінюють її як «добре», 21,1% — як «відмінно», а 15,8% — як «задовільно». Жоден респондент не обрав варіанти «погано» чи «важко відповісти». Ці дані свідчать про позитивну оцінку процедури формування індивідуальної освітньої траєкторії з боку науково-педагогічних працівників. Більшість бачить її як дієву та корисну, що дозволяє студентам планувати навчання відповідно до власних потреб і інтересів. Водночас частка оцінок «задовільно» (майже 16%) вказує на наявність певних труднощів. Можливі причини — складність або бюрократичність процесу, недостатня гнучкість у врахуванні індивідуальних потреб студентів або необхідність покращення комунікації та методичної підтримки.

Отже, система формування індивідуальної освітньої траєкторії в університеті працює ефективно і викликає позитивну оцінку серед викладачів. Водночас варто звернути увагу на оптимізацію процесу, спрощення процедур

та підвищення гнучкості, щоб усі студенти могли максимально ефективно користуватися цією можливістю.

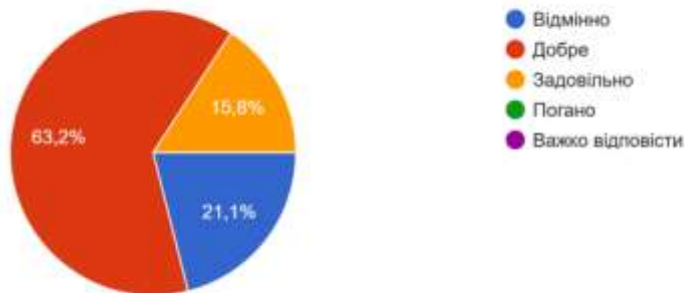


Рисунок 8. Як на Вашу думку працює процедура формування індивідуальної освітньої траєкторії в університеті?

Результати відповідей на питання «Які проблеми виникають при формуванні індивідуальної освітньої траєкторії?» показали, що 47,4% респондентів назвали головною проблемою організаційні складнощі. Це свідчить про наявність системних недоліків у реалізації процедури, зокрема можливу складність процесів, недостатню узгодженість між підрозділами або відсутність чітких алгоритмів дій. Крім того, 15,8% респондентів відзначили розклад занять як перешкоду, що може обмежувати можливість вибору дисциплін і ускладнювати реалізацію індивідуального підходу. Ще 15,8% вказали на недостатню поінформованість студентів щодо процедури, що свідчить про потребу покращення комунікації та роз'яснювальної роботи. Менші частки респондентів звернули увагу на обмежений вибір дисциплін та вплив воєнного стану, іноді у поєднанні з організаційними проблемами або розкладом. Це підкреслює, що окремі труднощі мають комплексний характер і можуть посилювати одна одну.

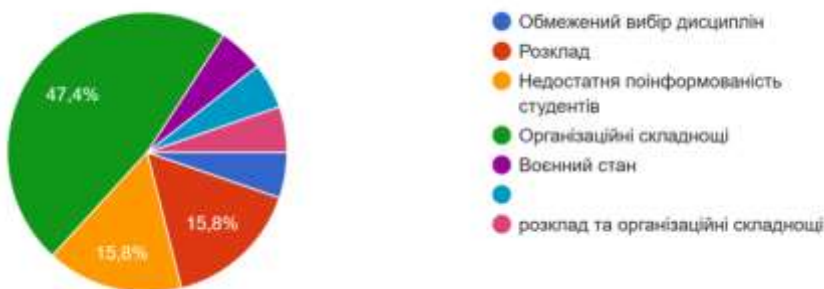


Рисунок 9. «Які проблеми виникають при формуванні індивідуальної освітньої траєкторії?»

Отже, основні проблеми формування індивідуальної освітньої траєкторії мають внутрішній, організаційний характер і можуть бути вирішені на рівні кафедри та університету. Пріоритетними напрямками вдосконалення є оптимізація організаційних процесів, удосконалення розкладу занять, розширення вибору дисциплін та підвищення рівня інформування студентів.

Аналіз результатів відповідей на питання «Чи знайомі Ви з процедурами визнання результатів навчання здобувачів, отриманих в інших закладах освіти, у неформальній системі освіти (курси, семінари, вебінари тощо)?» показав високий рівень обізнаності: 78,9% викладачів зазначили, що знайомі з такими процедурами. Це свідчить про достатній рівень інформованості науково-педагогічних працівників та функціонування відповідних механізмів у закладі освіти. Водночас 21,1% респондентів вказали, що не знайомі з цими процедурами. Це є суттєвою часткою, яка може впливати на практичну реалізацію визнання результатів неформального навчання, оскільки саме викладачі відіграють ключову роль у цьому процесі.

Отримані результати свідчать, що система визнання результатів навчання загалом функціонує, проте потребує подальшого вдосконалення в частині інформування та методичної підтримки викладачів.

Отже, незважаючи на високий загальний рівень обізнаності, кафедри доцільно посилити інформаційно-роз'яснювальну роботу, проводити навчальні заходи та забезпечити чіткі рекомендації для викладачів, щоб гарантувати послідовне й ефективне впровадження процедур визнання результатів навчання.

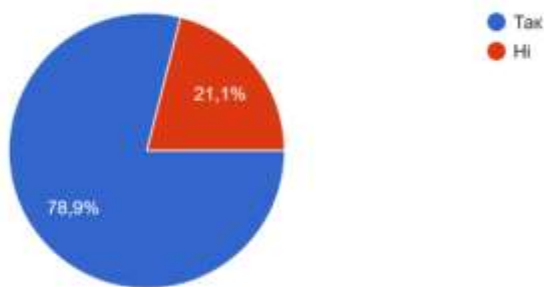


Рисунок 10. «Чи знайомі Ви з процедурами визнання результатів навчання здобувачів, отриманих в інших закладах освіти, у неформальній системі освіти (курси, семінари, вебінари тощо)?»

Результати аналізу відповідей на питання «Чи залучаєте Ви здобувачів до науково-дослідницької роботи?» показали, що 55,6% респондентів відповіли «так, постійно», тобто більшість викладачів систематично інтегрують студентів у дослідницьку діяльність. Це свідчить про високий рівень академічної культури, а також розуміння важливості поєднання навчання з практичним науковим досвідом. Водночас 38,9% опитаних зазначили, що залучають студентів «час від часу», що вказує на епізодичний характер такої діяльності.

Це може бути пов'язано з високим навчальним навантаженням, специфікою окремих дисциплін або обмеженими ресурсами для організації досліджень. Невелика частка респондентів обрала варіант «важко відповісти», що може свідчити про відсутність чітко сформованої практики залучення студентів до наукової роботи або недостатню увагу до цього аспекту освітнього процесу.

Загалом результати демонструють позитивну тенденцію щодо інтеграції студентів у науково-дослідницьку діяльність, однак вказують на нерівномірність її реалізації. Кафедра має достатній потенціал для розвитку студентської науки, проте доцільно стимулювати більш системне залучення студентів до досліджень, створювати додаткові можливості та підтримку для викладачів, а також поширювати кращі практики, щоб зробити наукову діяльність невід'ємною складовою освітнього процесу.

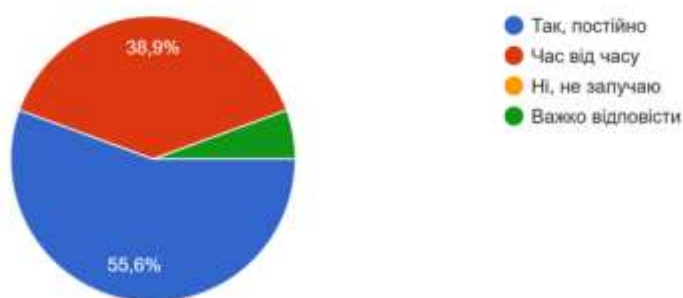


Рисунок 11. Чи залучаєте Ви здобувачів до науково-дослідницької роботи?

Аналіз результатів відповідей на питання «Яким чином Ви забезпечуєте поєднання навчання і досліджень здобувачів?» показав, що інтеграція навчання і наукової діяльності здійснюється за кількома основними напрямками.

Перший і найбільш поширений напрям — курсові та кваліфікаційні роботи. Теми досліджень пов'язані з науковими напрямками кафедри, а їх виконання є обов'язковим компонентом навчання. Отримані результати часто використовуються для участі у конкурсах, конференціях та заходах на кшталт «Тижня науки».

Другий напрям — наукові гуртки та проекти, що передбачає участь студентів у наукових гуртках, залучення до дослідницьких проектів кафедри та мотивацію до участі у конференціях і конкурсах.

Третій напрям — публікаційна активність і конференції. Викладачі залучають студентів до спільного написання наукових статей і тез доповідей, а також до підготовки виступів на конференціях. У деяких випадках навчальний процес безпосередньо передбачає підготовку публікацій.

Четвертий напрям — індивідуальні дослідницькі завдання. Студентам пропонуються індивідуальні завдання дослідницького характеру, результати яких можуть презентуватися на наукових заходах. Такі завдання інтегруються у зміст навчальних дисциплін.

П'ятий напрям — практичні та лабораторні заняття, де використовуються елементи дослідницького підходу: виконання аналітичних завдань, робота з даними, обговорення результатів досліджень, а також зв'язок тематики занять із науковими напрямками.

Загалом результати свідчать про системне поєднання навчального процесу з науково-дослідницькою діяльністю, що реалізується як через обов'язкові компоненти освіти, так і через додаткові форми роботи.

Отже, кафедра забезпечує різноманітні та ефективні механізми інтеграції навчання і досліджень, що сприяє формуванню дослідницьких компетентностей студентів. Доцільно й надалі розвивати ці практики, розширювати участь студентів у наукових проєктах і публікаційній діяльності, а також посилювати практико-орієнтований характер навчання.

Яким чином Ви забезпечуєте поєднання навчання і досліджень здобувачів?

14 відповідей

Досліджуємо наукову проблему, якщо є результати, оформлюємо тези для виступу на конференціях. В дипломних роботах теми дослідження пов'язані з напрямом наукової роботи кафедри

З дослідженнями пов'язані певні завдання в навч дисциплінах.

В рамках підготовки курсових робіт, підготовки тез доповідей на конференції, аналітичні дослідження підчас практичних занять

Спільне написання та публікація наукових статей і тез доповідей на конференціях.

Через інтеграцію наукової роботи в освітній процес: студентський науковий гурток, написання наукових статей та участь у конференціях.

-

Визначаю для кожного здобувача невеликі за обсягом індивідуальні дослідницькі завдання в

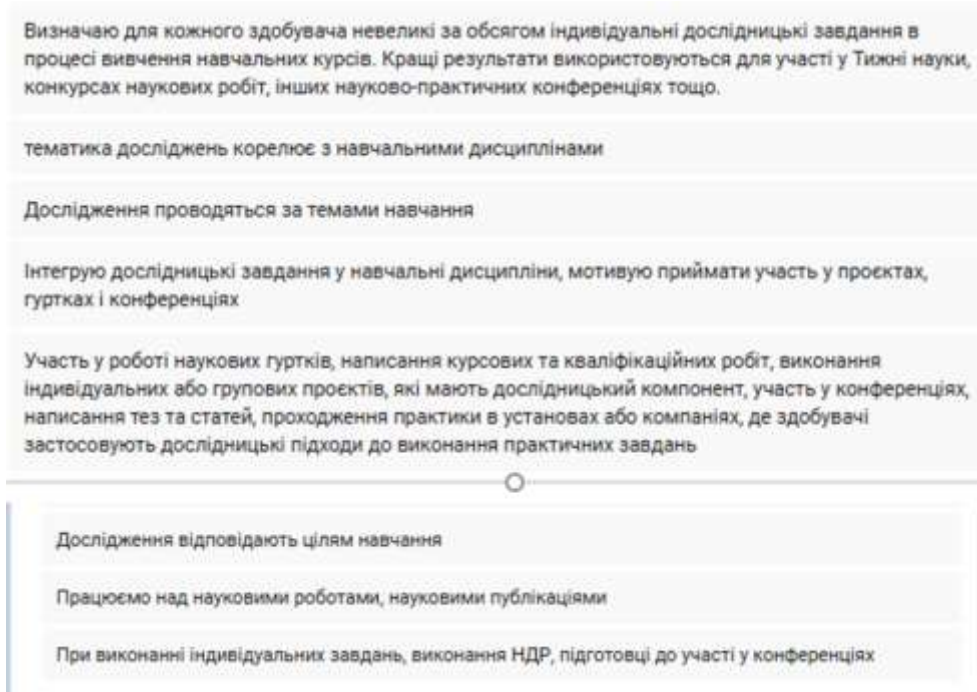


Рисунок 12. «Яким чином Ви забезпечуєте поєднання навчання і досліджень здобувачів?»

Результати відповідей на запитання «Чи надаєте Ви здобувачам можливість під час навчання (за вашими дисциплінами) посилити свої соціальні навички (soft skills), такі як комунікабельність, вміння працювати в команді, креативне мислення, прояв ініціативи тощо?» показали, що більшість викладачів (72,2%) дійсно надають студентам можливість розвивати soft skills у межах своїх дисциплін. Це свідчить про усвідомлення важливості формування не лише фахових, а й універсальних компетентностей. Ще 22,2% респондентів відповіли «частково», тобто визнають наявність окремих елементів розвитку соціальних навичок, однак їх інтеграція не є системною. Дуже мала частка респондентів вагається з відповіддю, і зовсім немає тих, хто б обрав варіант «ні», що підтверджує загальну позитивну тенденцію. Отримані результати свідчать, що розвиток soft skills уже є важливою складовою освітнього процесу, проте рівень його впровадження відрізняється залежно від викладача та дисципліни. Наявність значної частки відповідей «частково» вказує на потребу у більш системному підході, зокрема через розробку методичних рекомендацій, обмін кращими практиками та проведення тренінгів для викладачів.

Загалом, кафедра має сприятливе підґрунтя для розвитку соціальних навичок студентів, існує потенціал для стандартизації та посилення цих практик. Доцільно інтегрувати розвиток soft skills у навчальні програми на системному рівні, щоб вони стали невід'ємною частиною кожної дисципліни, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності випускників і їх готовності до професійної діяльності.

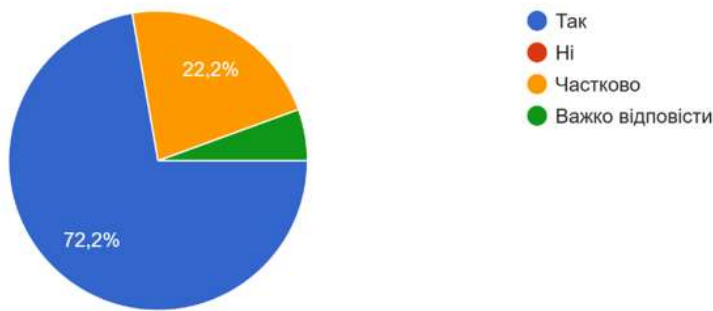


Рисунок 13. Чи надаєте Ви здобувачам можливість під час навчання (за вашими дисциплінами) посилити свої соціальні навички (soft skills), такі як комунікабельність, вміння працювати в команді, креативне мислення, прояв ініціативи тощо?

Аналіз відповідей на питання «Чи володієте Ви інформацією про програми міжнародної академічної мобільності?» показав, що більше половини респондентів (52,6%) добре обізнані про такі програми, ще 42,1% мають часткову інформацію, і лише незначна частка взагалі не володіє відповідними знаннями. Загалом понад 90% викладачів хоча б частково обізнані про можливості академічної мобільності, що свідчить про присутність цієї теми в академічному середовищі та її актуальність. Водночас значна частка респондентів має лише фрагментарні знання, що може призводити до неповного або несистемного інформування студентів щодо доступних можливостей. Це вказує на потребу у вдосконаленні комунікації та підвищенні рівня обізнаності викладачів, адже саме вони часто є першими, хто консультує студентів і мотивує їх до участі в програмах мобільності. Недостатня поінформованість може обмежувати участь студентів у міжнародних освітніх можливостях.

Отже, викладачі мають високий рівень обізнаності що програм міжнародної академічної мобільності, але доцільно проводити інформаційні заходи й тренінги. Це сприятиме більш активному залученню студентів до цих програм та підвищенню їхньої конкурентоспроможності.

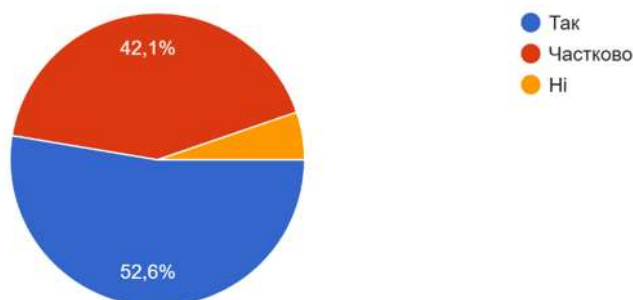


Рисунок 14. «Чи володієте Ви інформацією про програми міжнародної академічної мобільності?»

Аналіз відповідей на питання «Чи брали Ви участь у програмах академічної мобільності?» показав, що хоча понад половина викладачів обізнані про можливості мобільності, реальна участь у них значно нижча: лише 21,1% вже брали участь, ще 15,8% планують долучитися, тоді як більшість (63,2%) не мають такого досвіду. Ці результати свідчать про наявність групи викладачів із практичним досвідом міжнародної мобільності, які можуть виступати носіями успішних практик і виконувати роль менторів для колег. Водночас очевидно, що високий рівень обізнаності не трансформується у відповідний рівень участі, що вказує на існування певних бар'єрів. Серед них можуть бути організаційні труднощі, недостатня підтримка на етапі підготовки документів, фінансові обмеження або невпевненість у власних можливостях. Крім того, частка викладачів, які лише планують участь, свідчить про наявність потенціалу для зростання мобільності, який потребує цілеспрямованої підтримки з боку університету.

Отже, університету та кафедрі доцільно не лише інформувати про можливості академічної мобільності, а й створювати умови для її практичної реалізації: забезпечувати консультаційну та організаційну підтримку, спрощувати процедури участі, а також популяризувати успішний досвід викладачів. Це сприятиме підвищенню рівня залученості до програм мобільності та розвитку міжнародної співпраці.

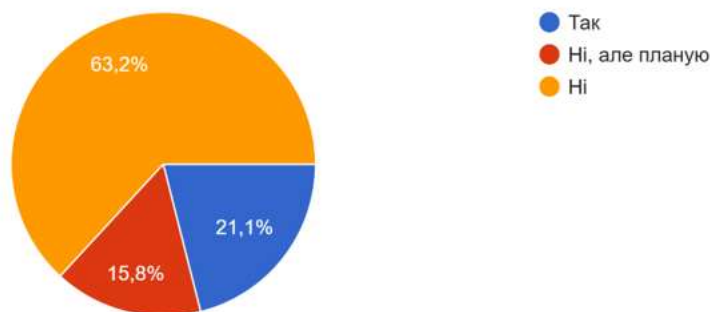


Рисунок 15. «Чи брали Ви участь у програмах академічної мобільності?».

Результати відповідей на питання «Чи зверталися до Вас здобувачі з питань необ'єктивного оцінювання їх знань?» показують, що всі респонденти відповіли «ні» — жоден студент не звертався до викладачів із подібними питаннями. Це може свідчити про відсутність конфліктних ситуацій та загалом високий рівень довіри до системи оцінювання, а також про прозорість і зрозумілість критеріїв. Водночас повна відсутність звернень може мати й інше пояснення — студенти можуть бути недостатньо обізнані з механізмами апеляції або не впевнені, що їхні зауваження будуть розглянуті об'єктивно.

Також не виключено, що студенти уникають формальних звернень через страх негативних наслідків або віддають перевагу неформальному вирішенню

питань. Це вказує на необхідність додаткової уваги до комунікації між викладачами та здобувачами.

Отже, попри відсутність прямих скарг, кафедри потрібно постійно перевіряти ефективність і доступність каналів зворотного зв'язку, підвищити поінформованість студентів щодо процедур апеляції та гарантувати безпечне середовище для висловлення зауважень. Це сприятиме зміцненню довіри та подальшому вдосконаленню системи оцінювання.

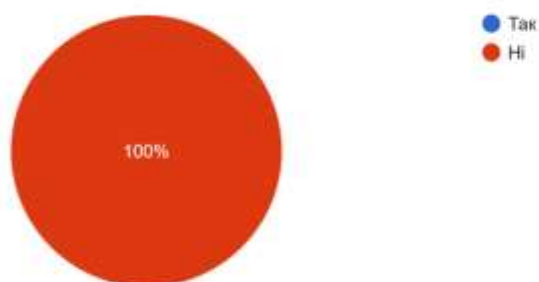


Рисунок 16. Чи зверталися до Вас здобувачі з питань неоефективного оцінювання їх знань?

Результати відповідей на питання «Чи знайомі Ви з процедурою оскарження результатів заліків, екзаменів?» показують, що більшість викладачів (84,2%) добре знайомі з цією процедурою, ще 15,8% — частково, і відсутні ті, хто взагалі не володіє відповідною інформацією. Це свідчить про високий рівень інституційної прозорості та обізнаності викладачів щодо формальних механізмів апеляції. Така ситуація є позитивною, оскільки саме викладачі відіграють ключову роль у донесенні інформації до студентів і забезпеченні дотримання процедур. Водночас часткова обізнаність окремої частини респондентів може призводити до нерівномірного або неповного інформування студентів, що, у свою чергу, може впливати на їхню впевненість у можливості захисту своїх прав.

Отже, кафедри доцільно забезпечити єдине розуміння та застосування процедури оскарження серед усіх викладачів, зокрема через внутрішні інструкції, роз'яснення та методичну підтримку. Це сприятиме підвищенню прозорості, довіри студентів і ефективності функціонування системи оцінювання.

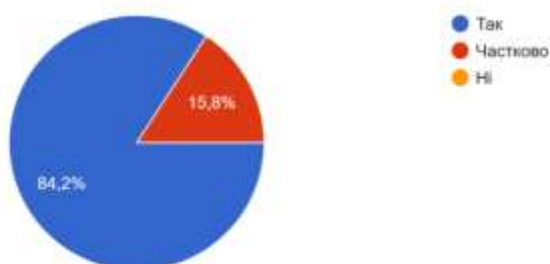


Рисунок 17. «Чи знайомі Ви з процедурою оскарження результатів заліків, екзаменів?»

На питання «Чи можете Ви сказати, що Ваші відносини зі здобувачами загалом мають доброзичливий, конструктивний характер?» усі респонденти відповіли «Так». Тобто 100% викладачів оцінюють свої стосунки зі студентами як доброзичливі та конструктивні. Відсутність навіть часткових або нейтральних відповідей («Скоріше так», «Скоріше ні», «Важко відповісти») свідчить про високий рівень впевненості викладачів у власній комунікації.

Цей результат може свідчити про сформовану культуру взаємоповаги та партнерства між викладачами і студентами, де акцент робиться не лише на навчальній функції, а й на підтриманні позитивного та конструктивного клімату у закладі.



Рисунок 18. «Чи можете Ви сказати, що Ваші відносини зі здобувачами загалом мають доброзичливий, конструктивний характер?»

Отже, кафедра має міцну основу для ефективної взаємодії студентів і викладачів, що сприяє реалізації студентоцентрованого підходу та підвищенню загальної якості освітнього процесу.

Результати опитування щодо доцільності залучення до освітнього процесу професіоналів-практиків, експертів і потенційних роботодавців свідчать про загалом позитивне ставлення респондентів до такої практики. Зокрема, більшість опитаних (73,7%) вважає доцільним залучати фахівців-практиків для опрацювання окремих тем. Це свідчить про прагнення інтегрувати реальний досвід у навчання, але без надмірного навантаження на освітній процес.

Водночас 15,8% респондентів підтримують ідею постійного залучення практиків до викладання практико-орієнтованих дисциплін, що свідчить про наявність запиту на більш глибоку та системну інтеграцію професійного досвіду в освіту. Частка тих, хто вагається з відповіддю (10,5%), є відносно незначною, що загалом свідчить про достатньо сформовані позиції учасників опитування з цього питання. Важливо зазначити, що жоден із респондентів не заперечив доцільність залучення практиків, що підкреслює одностайне визнання цінності практичного компонента в освітньому процесі.

Тобто інтеграція професіоналів-практиків у навчальний процес є актуальною та підтримується більшістю здобувачів освіти. Найбільш оптимальною моделлю, на думку респондентів, є часткове залучення практиків — для проведення окремих занять, майстер-класів або розгляду прикладних

кейсів. Водночас існує запит і на більш глибоку співпрацю з фахівцями-практиками, зокрема у викладанні спеціалізованих дисциплін.

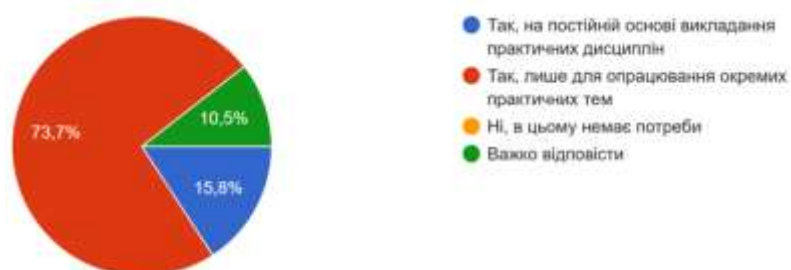


Рисунок 19. Чи вважаєте Ви доцільним залучати до освітнього процесу професіоналів-практиків, експертів, потенційних роботодавців?

Таким чином, кафедри і надалі необхідно впроваджувати змішані підходи до організації навчального процесу, поєднуючи академічну підготовку з елементами практико-орієнтованого навчання. Це сприятиме підвищенню якості освіти, формуванню професійних компетентностей здобувачів та кращій підготовці їх до майбутньої професійної діяльності.

Результати опитування щодо задоволеності рівнем матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу свідчать про загалом помірно позитивну оцінку з боку респондентів. Зокрема, майже половина опитаних (47,4%) повністю задоволені наявним рівнем забезпечення, що є позитивним показником і свідчить про відповідність базових умов організації навчання встановленим вимогам.

Водночас значна частка респондентів (42,1%) обрала варіант «частково задоволені». Такий результат вказує на наявність певних недоліків у матеріально-технічній базі, які не є критичними, однак систематично впливають на ефективність освітнього процесу. Лише 10,5% опитаних висловили повне незадоволення, що свідчить про відносно низький рівень критичних проблем у цій сфері. Відсутність суттєвої частки відповідей «важко відповісти» підтверджує сформованість позиції респондентів щодо даного питання. Загалом отримані дані демонструють, що матеріально-технічне забезпечення перебуває на задовільному рівні, однак потребує подальшого вдосконалення.

Отже, незважаючи на позитивну оцінку з боку майже половини респондентів, існує значний резерв для покращення матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу. Особливої уваги потребують аспекти як оновлення та модернізація навчального обладнання, забезпечення доступу до сучасного програмного забезпечення, а також підвищення рівня технічної підтримки.

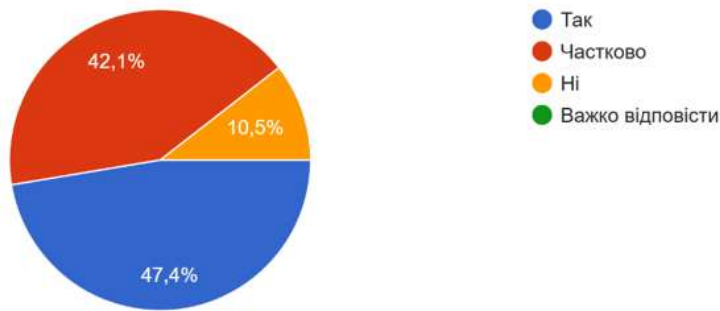


Рисунок 20 Чи задоволені Ви рівнем матеріально-технічного забезпечення викладання?

Результати опитування щодо задоволеності рівнем організаційної, інформаційної, консультаційної та соціальної підтримки свідчать про загалом позитивну оцінку з боку респондентів. Більшість опитаних (57,9%) задоволені наданою підтримкою, що вказує на ефективне функціонування відповідних механізмів та їхню практичну корисність для учасників освітнього процесу. Водночас 31,6% респондентів обрали варіант «частково задоволені», що свідчить про наявність окремих недоліків або нерівномірність у доступі до інформаційних, консультаційних і соціальних ресурсів. Це може бути пов'язано з недостатньою оперативністю інформування, обмеженим доступом до консультацій або різним рівнем поінформованості учасників освітнього процесу. Частка відповідей «ні» та «важко відповісти» є незначною, що вказує на відсутність критичного несприйняття існуючої системи підтримки та загалом сформоване позитивне ставлення до неї.

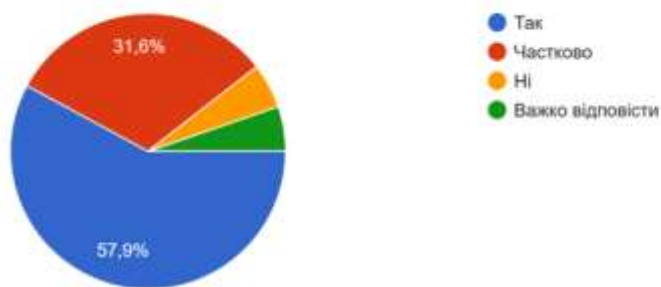


Рисунок 21. Чи задоволені Ви рівнем організаційної, інформаційної, консультаційної та соціальної підтримки?

Загалом, система організаційної, інформаційної, консультаційної та соціальної підтримки функціонує на належному рівні та задовольняє потреби більшості респондентів. Водночас значна частка часткової задоволеності свідчить про необхідність її подальшого вдосконалення.

Результати опитування щодо шляхів покращення організаційної, інформаційної, консультаційної та соціальної підтримки свідчать про наявність конкретних і практично орієнтованих пропозицій з боку респондентів.

У сфері організаційної підтримки респонденти наголошують на необхідності чіткої регламентації освітнього процесу, зокрема дотримання дедлайнів, а також ефективнішого використання університетської матеріально-технічної бази. Зокрема, пропонується забезпечити роботу у спеціально обладнаних аудиторіях із залученням лаборантів для технічної підтримки.

Щодо інформаційної підтримки, учасники опитування відзначають потребу у більш доступному та зрозумілому поданні інформації. Серед ключових пропозицій — створення пояснювальних відеоматеріалів при впровадженні нововведень на освітніх платформах, регулярне оновлення інформації у відкритих університетських ресурсах, а також забезпечення оперативного доступу до актуальних даних.

У контексті комунікаційної підтримки респонденти звертають увагу на необхідність покращення взаємодії між структурними підрозділами закладу освіти, а також забезпечення відкритості та прозорості комунікаційних процесів загалом. Стосовно консультаційної підтримки, важливими напрямками вдосконалення визначено розвиток онлайн-консультацій та впровадження регулярних анонімних опитувань здобувачів освіти з метою виявлення та оперативного вирішення адміністративних проблем.

У сфері соціальної підтримки респонденти пропонують розширити відповідні програми, а також звернути особливу увагу на підтримку викладачів передпенсійного віку.

Водночас частина відповідей має нейтральний характер (наприклад, «всім задоволена») або відсутня, що свідчить про часткову задоволеність існуючим рівнем підтримки та відсутність критичних зауважень у частини опитаних.

Узагальнення отриманих результатів дає підстави стверджувати, що основні напрями вдосконалення системи підтримки пов'язані не стільки з її відсутністю, скільки з потребою підвищення ефективності, доступності та прозорості її функціонування. Респонденти демонструють зацікавленість у покращенні комунікації, цифровізації інформаційних процесів та розширенні консультаційних і соціальних можливостей.

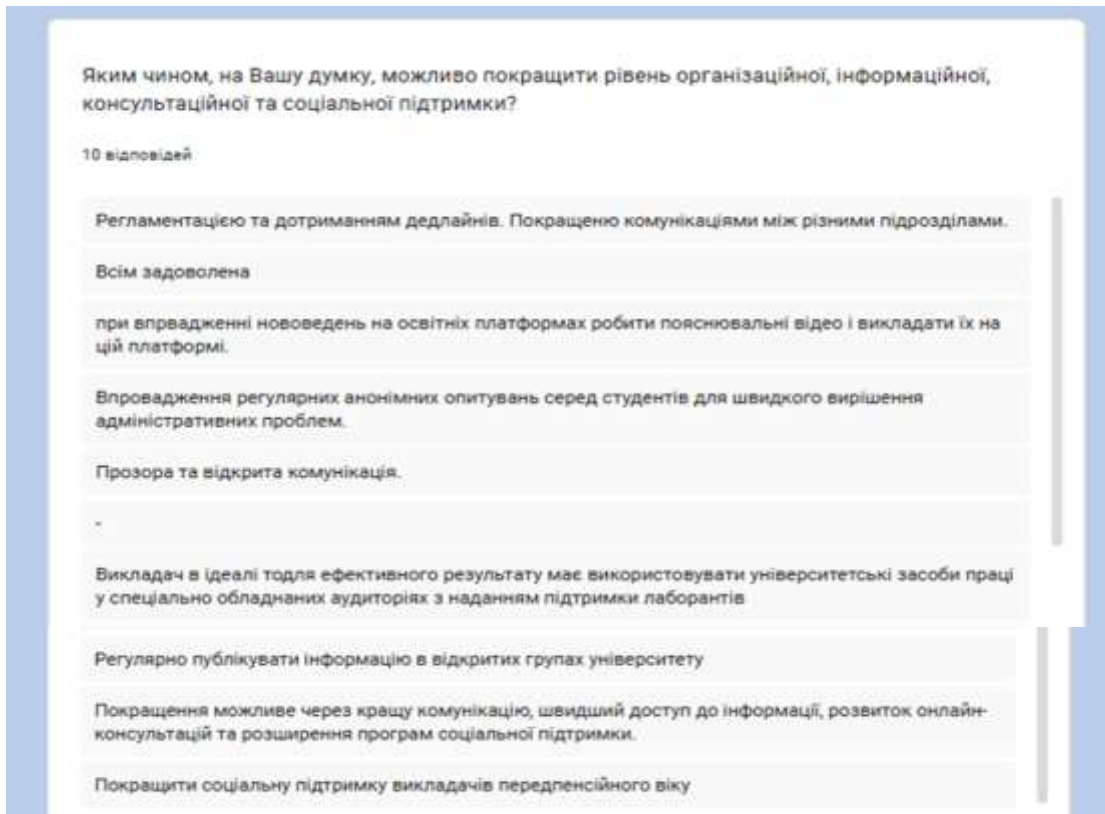


Рисунок 22. Яким чином, на Вашу думку, можливо покращити рівень організаційної, інформаційної, консультаційної та соціальної підтримки?

Отже, доцільним є впровадження комплексного підходу до модернізації системи підтримки, який передбачає посилення організаційної дисципліни, розвиток цифрових інструментів інформування та консультування, а також підвищення рівня взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Це сприятиме підвищенню загальної якості освітнього середовища та рівня задоволеності його учасників.

Результати опитування щодо прозорості та недискримінаційності процедур конкурсного відбору викладачів у НУ «Запорізька політехніка» свідчать про високий рівень довіри з боку респондентів. Зокрема, переважна більшість опитаних (84,2%) вважає ці процедури прозорими та такими, що не містять ознак дискримінації. Це є важливим показником ефективності кадрової політики закладу вищої освіти та підтверджує позитивне сприйняття принципів відкритості й справедливості. Водночас незначна частка респондентів (5,3%) висловила протилежну думку, що може свідчити про наявність окремих випадків або суб'єктивного сприйняття недоліків у процедурі відбору. Крім того, 10,5% опитаних обрали варіант «не знаю», що вказує на недостатній рівень обізнаності частини викладачів щодо особливостей проведення конкурсних процедур.

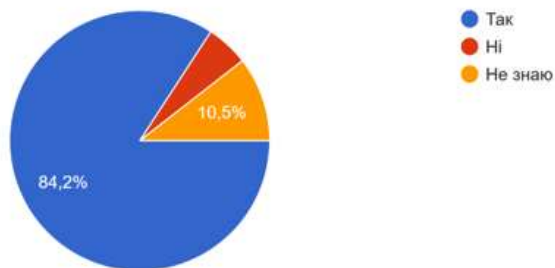


Рисунок 23. Чи процедури конкурсного відбору викладачів в НУ «Запорізька політехніка» є прозорими, недискримінаційними?

Загалом, система конкурсного відбору викладачів у НУ «Запорізька політехніка» функціонує на належному рівні та загалом відповідає принципам прозорості й рівних можливостей. Водночас наявність частки респондентів, які не мають чіткої позиції свідчить про необхідність посилення інформаційної відкритості та комунікації щодо процедур відбору.

Результати аналізу відповідей на питання щодо обізнаності з порядком врегулювання конфліктних ситуацій (Положенням про врегулювання конфліктних ситуацій НУ «Запорізька політехніка») свідчать про загалом достатній рівень поінформованості респондентів. Зокрема, більшість опитаних (63,2%) зазначили, що обізнані з відповідними процедурами, що вказує на наявність базової комунікації та доступності інформації. Водночас значна частка респондентів (31,6%) повідомила, що володіє інформацією лише частково. Це свідчить про те, що існуючі інформаційні механізми не забезпечують повного розуміння змісту та порядку застосування відповідного положення. Невелика частка опитаних, які зовсім не обізнані з даним питанням, також вказує на наявність прогалин у системі інформування. Загалом отримані результати демонструють, що хоча більшість викладачів має уявлення про процедури врегулювання конфліктних ситуацій, рівень глибини цих знань є неоднорідним.

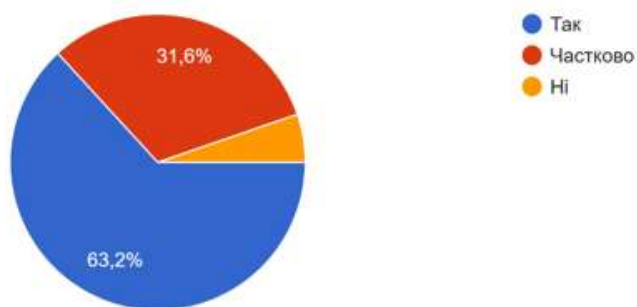


Рисунок 24. Чи поінформовані Ви про порядок врегулювання конфліктних ситуацій (Положення про врегулювання конфліктних ситуацій НУ «Запорізька політехніка»)?

Отже, система інформування щодо порядку врегулювання конфліктних ситуацій функціонує, але потребує вдосконалення з точки зору повноти та доступності поданої інформації. Значна частка часткової обізнаності свідчить про необхідність більш чіткого, структурованого та регулярного донесення інформації до викладачів.

Результати аналізу відповідей на питання щодо обізнаності з процедурою залучення стейкхолдерів до перегляду освітніх програм свідчать про чітко виражену позитивну тенденцію. Переважна більшість респондентів (89,5%) зазначила, що ознайомена з відповідною процедурою, що вказує на високий рівень інформованості та активної залученості учасників освітнього процесу до оновлення освітніх програм. Лише 10,5% опитаних відповіли «ні», що є незначною часткою та може свідчити про недостатнє охоплення окремих груп інформаційними повідомленнями або їхню обмежену участь у відповідних процесах. Загалом, отримані результати демонструють ефективну комунікацію в університеті, а також відкритість до співпраці із зацікавленими сторонами (стейкхолдерами), що є важливим елементом забезпечення якості освіти.

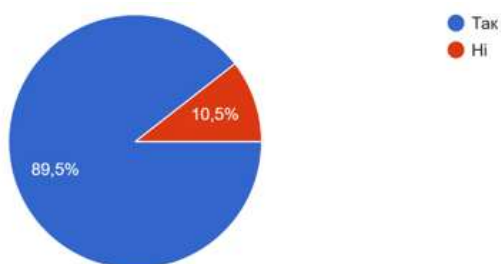


Рисунок 25 Чи ознайомлені Ви з процедурою залучення стейкхолдерів до перегляду освітніх програм?

Отже, процедура залучення стейкхолдерів до перегляду освітніх програм є достатньо прозорою та добре комунікованою серед більшості учасників освітнього процесу. Високий рівень обізнаності свідчить про ефективність внутрішніх інформаційних механізмів та активну позицію університету у впровадженні принципів партнерства й відкритості.

Результати опитування щодо способів залучення до перегляду освітніх програм свідчать про переважання традиційних і безпосередніх форм участі. Найбільш поширеним способом є висловлення пропозицій на засіданнях кафедри (89,5%), що підтверджує вагомий роль колективного обговорення як основного механізму впливу на зміст освітніх програм.

Високі показники також демонструють індивідуальні канали комунікації: значна частка респондентів готова звертатися до завідувача кафедри (78,9%) та гаранта освітньої програми (73,7%). Це свідчить про достатній рівень довіри до керівництва та ефективність персоналізованої взаємодії в межах освітнього процесу. Водночас менш популярним інструментом є використання онлайн-

форм (зокрема Google-форм), який обрали лише 26,3% респондентів. Це може вказувати на недостатню поінформованість про цей спосіб участі, його обмежену доступність або нижчий рівень довіри порівняно з традиційними формами комунікації. Невелика частка опитаних (5,3%) не знає, яким чином можна долучитися до перегляду освітніх програм, але це тільки одна відповідь (старшого лаборанта кафедри).

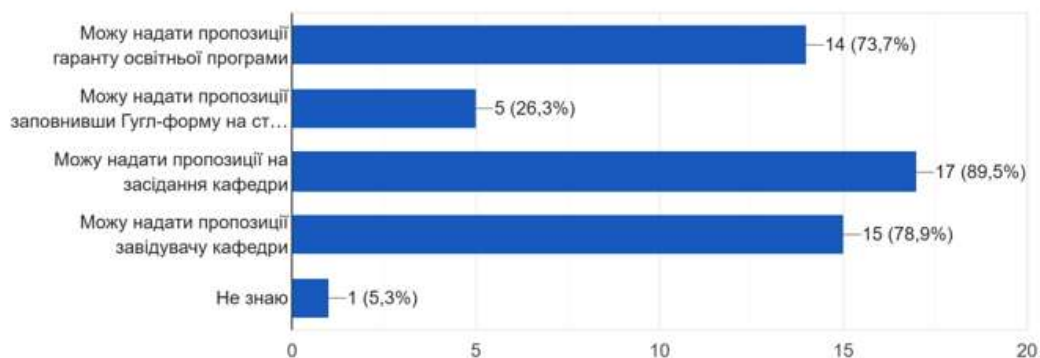


Рисунок 26. Яким чином Ви можете залучатися до перегляду освітніх програм?

Отже, система залучення учасників освітнього процесу до перегляду освітніх програм є ефективною, з акцентом на колективні та безпосередні форми взаємодії. Високий рівень участі через кафедральні засідання та персональні звернення свідчить про сформовану культуру комунікації та відкритість управлінських процесів.

Результати аналізу відповідей на питання щодо здійснення роз'яснювальної роботи зі здобувачами освіти з питань недопущення плагіату свідчать про сформовану культуру академічної доброчесності серед викладачів. Переважна більшість респондентів (88,9%) зазначила, що систематично проводить таку роботу, що є важливим показником відповідального ставлення до забезпечення якості освітнього процесу та дотримання етичних норм. Частка тих, хто здійснює роз'яснювальну діяльність лише «інколи» – 11,1% є відносно незначною, однак вказує на потребу у підвищенні системності цієї роботи. Відсутність відповідей «ні» підтверджує загальне визнання важливості проблематики академічної доброчесності та її інтеграцію в освітній процес. Загалом, отримані результати демонструють високий рівень усвідомлення викладачами необхідності формування у здобувачів освіти навичок доброчесної академічної поведінки.

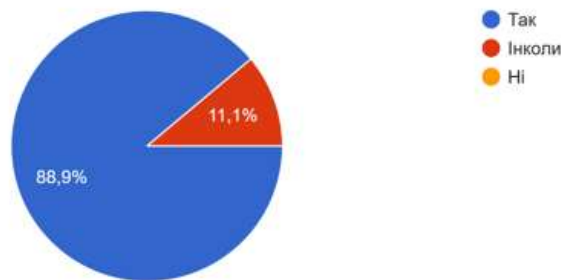


Рисунок 27. Чи ведете Ви роз'яснювальну роботу зі здобувачами про недопущення плагіату у студентських науково-дослідних роботах, виконанні індивідуальних завдань?

Отже, роз'яснювальна робота щодо недопущення плагіату є невід'ємною складовою освітнього процесу та здійснюється на належному рівні. Високий відсоток позитивних відповідей свідчить про ефективність існуючих підходів до формування академічної доброчесності.

Результати опитування щодо оновлення змісту освітніх компонентів на основі наукових досягнень і сучасних практик свідчать про системний та продуманий підхід викладачів. Аналіз відповідей дозволяє виділити три ключові напрями діяльності:

Регулярність і системність: викладачі щорічно переглядають навчальні програми, силабуси та робочі програми дисциплін; постійно оновлюють лекційні матеріали, завдання та навчальні кейси для студентів. Це свідчить про усвідомлення важливості безперервного оновлення змісту навчання.

Інтеграція сучасних наукових досягнень: викладачі активно використовують результати останніх досліджень, матеріали конференцій, публікацій та моніторинг наукових статей і звітів для актуалізації навчального матеріалу. Крім того, враховуються нові нормативно-правові акти, що регулюють відповідну галузь, що забезпечує відповідність освіти сучасним вимогам.

Практична орієнтація: освітні компоненти оновлюються з урахуванням актуальної практики, сучасних кейсів, статистичних даних, тенденцій ринку праці та зворотного зв'язку від стейкхолдерів. Використовуються професійні стандарти, досвід колег (через вебінари, курси, публікації) та відкриті джерела інформації. Це сприяє підвищенню практичної цінності навчання та підготовці студентів до реальної професійної діяльності.

Отже, викладачі кафедри системно оновлюють зміст освітніх компонентів, поєднуючи академічні знання з практичними навичками та сучасними науковими досягненнями. Такий підхід забезпечує актуальність, практичну спрямованість і конкурентоспроможність освітніх програм, сприяє формуванню у студентів компетенцій, необхідних для професійної діяльності в сучасних умовах.

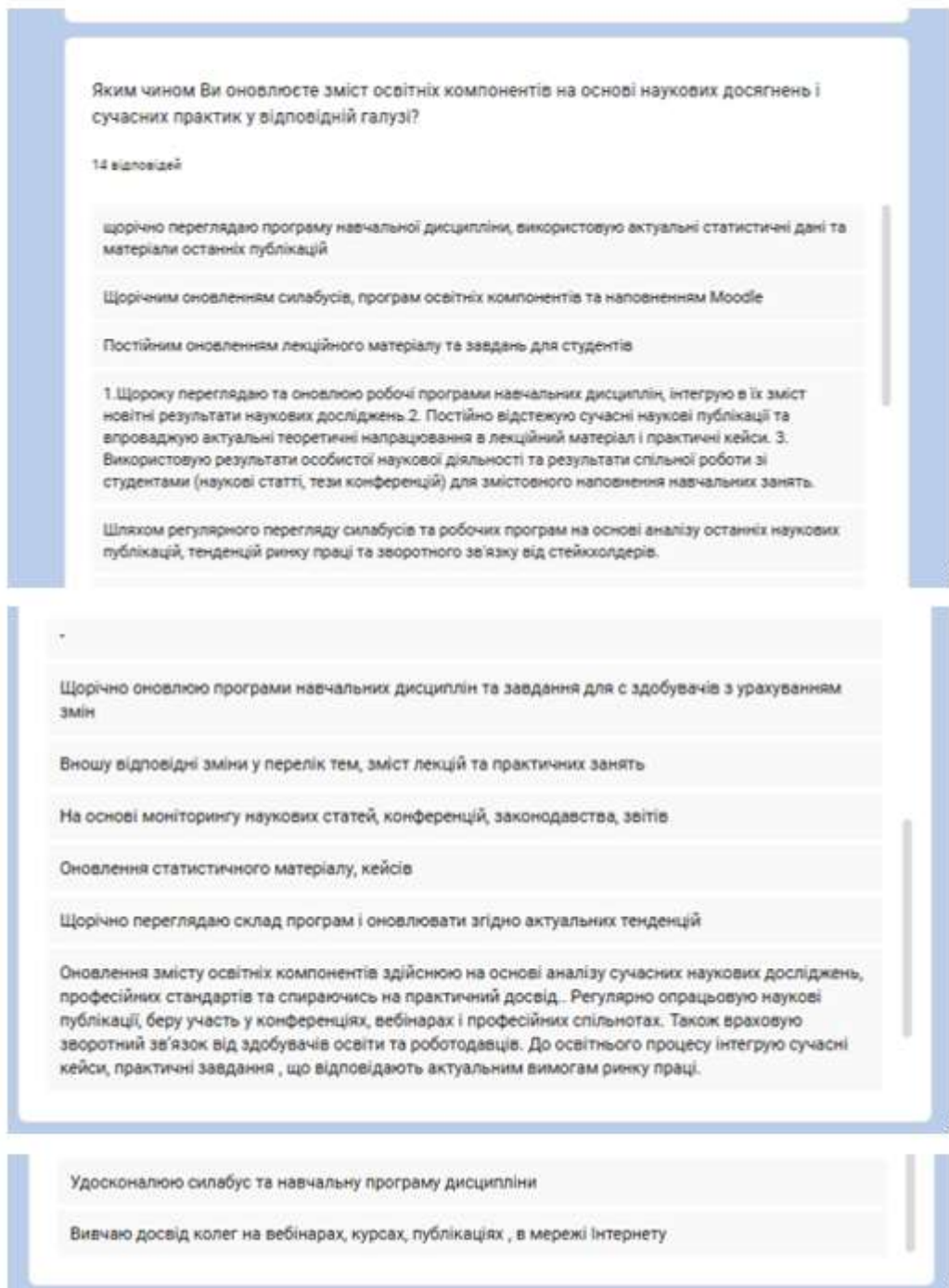


Рисунок 28. Яким чином Ви оновлюєте зміст освітніх компонентів на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі?

Результати опитування щодо сприяння НУ «Запорізька політехніка» професійному розвитку викладачів демонструють дуже позитивну тенденцію. Майже 90% респондентів вважають, що університет активно підтримує професійний розвиток, що є сильним сигналом для адміністрації про ефективність існуючих програм, тренінгів та можливостей підвищення кваліфікації. Це свідчить про високу цінність наданих ресурсів і заходів для професійного зростання викладачів. Водночас невелика частка респондентів, які відповіли «ні» або «не знаю», вказує на певні прогалини в поінформованості. Це може свідчити про те, що не всі викладачі мають повну

інформацію про доступні можливості розвитку або не бачать конкретних прикладів їх практичної користі.

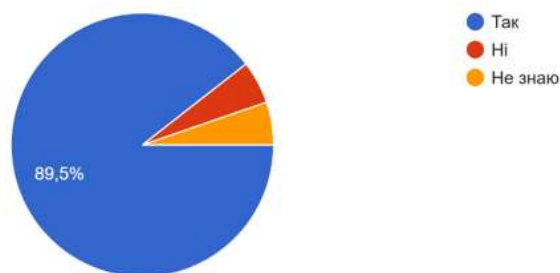


Рисунок 29. Чи сприяє НУ «Запорізька політехніка» професійному розвитку викладачів?

Отже, університет та кафедра ефективно сприяє професійному розвитку викладачів, що позитивно впливає на підвищення якості освітнього процесу. Водночас доцільно активізувати інформування про існуючі програми, надавати приклади успішного використання можливостей розвитку та забезпечити прозору комунікацію щодо ресурсів і заходів, щоб усі викладачі мали доступ до повної інформації та могли максимально ефективно використовувати надані можливості.

Результати опитування щодо питання «Чи ознайомлені Ви зі змістом Кодексу академічної доброчесності Національного університету «Запорізька політехніка»?» показали наступне: 84,2% респондентів заявили, що добре ознайомлені зі змістом Кодексу, 15,8% зазначили, що лише щось чули про нього. Ці дані свідчать про високий рівень обізнаності серед учасників опитування. Водночас, наявність невеликої частки респондентів із поверхневими знаннями вказує на потребу додаткових комунікаційних заходів, спрямованих на закріплення та поглиблення розуміння принципів академічної доброчесності. До таких заходів можуть належати: інтерактивні семінари та тренінги з практичними кейсами; короткі інформаційні матеріали у форматі інфографіки або буклетів; онлайн-курси або міні-тести для самоперевірки знань.

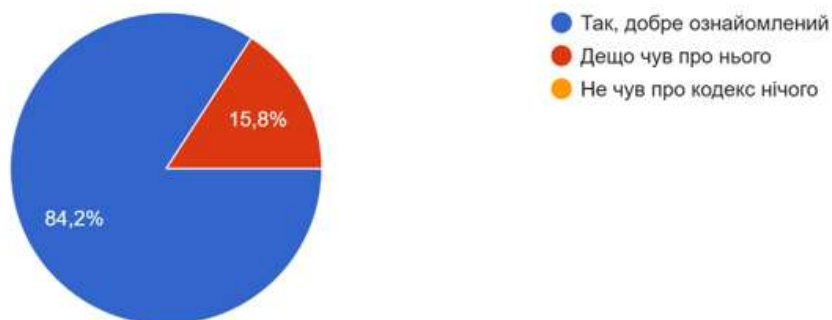


Рисунок 30. Чи ознайомлені Ви зі змістом Кодексу академічної доброчесності Національного університету «Запорізька політехніка»?

Загалом, загальний рівень поінформованості викладачів про Кодекс академічної доброчесності є високим. Невелика частка респондентів із поверхневим рівнем знань потребує додаткової комунікації.

Результати опитування на питання «Які інструменти Ви використовуєте для перевірки академічної доброчесності?» показали такі тенденції: 63,2% респондентів використовують спеціалізовані системи перевірки, такі як StrikePlagiarism або Unicheck. Це свідчить про високий рівень довіри до автоматизованих інструментів, які забезпечують швидкість, об'єктивність та стандартизованість процесу перевірки. Лише 21,1% респондентів зазначили, що проводять ручну перевірку. Це особливо важливо для робіт, де потрібна інтерпретація, оцінка контексту або якісна оцінка складних форм плагіату. Невелика частка респондентів відповіла, що не перевіряє роботи. В основному це старші лаборанти, в обов'язки яких не входить перевірка академічної доброчесності. Деякі респонденти зазначили, що комбінують обидва методи залежно від типу роботи, що свідчить про прагнення до гнучкого та ситуаційного підходу у контролі за академічною доброчесністю.

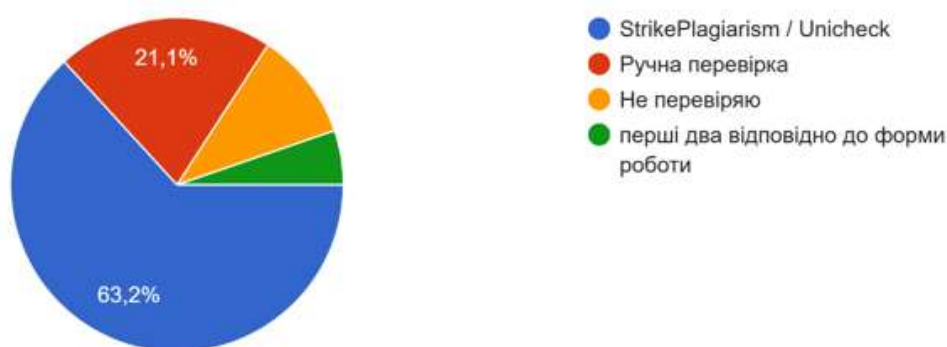


Рисунок 31. Які інструменти Ви використовуєте для перевірки академічної доброчесності?

Отже, автоматизовані системи перевірки є основним і надійним інструментом для більшості респондентів. Ручна перевірка залишається важливою для оцінки складних та контекстуально чутливих робіт. Поєднання різних методів дозволяє забезпечити комплексний підхід, що підвищує точність і справедливість перевірок.

Результати опитування на питання «Чи враховуєте Ви результати опитувань здобувачів при оновленні дисциплін?» показали наступне:

–55,6% респондентів прямо інтегрують студентський зворотний зв'язок у зміни програм. Це свідчить про наявність культури відкритості, орієнтації на покращення навчального процесу та готовності реагувати на побажання здобувачів.

– 27,8% респондентів враховують лише окремі аспекти опитувань або роблять це нерегулярно, що свідчить про часткову, але не системну інтеграцію зворотного зв'язку.

– 5,6% респондентів не використовують результати опитувань, що вказує на відсутність практики інтеграції зворотного зв'язку у їхній діяльності.

– 11,1% відповіли «Не маю доступу до результатів», що сигналізує про проблеми, пов'язані з доступом до даних опитувань.

Тобто більшість викладачів активно враховують студентський зворотний зв'язок, що сприяє підвищенню якості навчальних дисциплін. Часткова або нерегулярна інтеграція зворотного зв'язку у третини респондентів свідчить про потребу систематизації процесу оновлення програм. Проблема доступу до результатів опитувань у частини викладачів вказує на необхідність покращення організаційних механізмів для забезпечення всіх учасників потрібною інформацією.

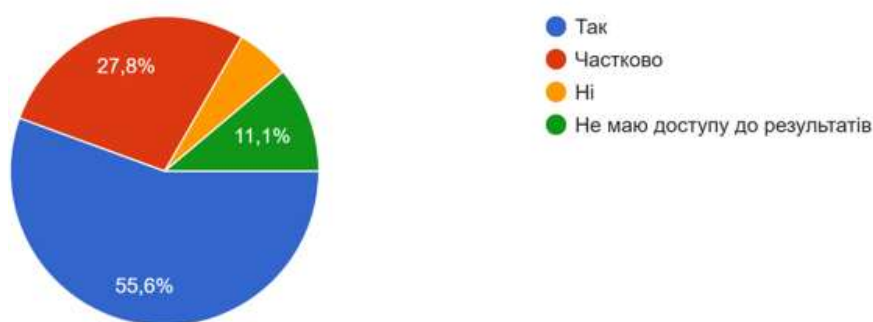


Рисунок 32. Чи враховуєте Ви результати опитувань здобувачів при оновленні дисциплін?

Загалом результати демонструють готовність кафедри до використання студентського зворотного зв'язку.

Результати опитування на питання «Як саме Ви отримуєте зворотний зв'язок від студентів?» показали, що домінуючим каналом є усна комунікація (84,2%), що свідчить про високий рівень довіри та відкритості у взаємодії викладачів і студентів. Однак усна форма менш систематизована і може втрачати важливі деталі, що ускладнює її використання для аналітики та планування змін у навчальних дисциплінах.

Цифрові засоби зв'язку (73,7%), такі як електронна пошта та месенджери, активно застосовуються і демонструють готовність до сучасних, швидких та гнучких форматів комунікації. Водночас формалізовані опитування (57,9%) забезпечують системні та структуровані дані, необхідні для обґрунтованих змін у програмах, проте їхня частота використання нижча за неформальні канали.

Невелика частка респондентів (5,3%) не отримує зворотного зв'язку, що вказує на потребу у налагодженні стандартних каналів комунікації для всіх.

Отже, усна комунікація забезпечує швидкий та відкритий контакт, але її потрібно доповнювати формалізованими методами для точного збору даних. Використання цифрових каналів демонструє готовність до сучасних форматів взаємодії та дозволяє отримувати більш структурований взаємозв'язок. Формалізовані опитування є ключовим джерелом системної інформації для оновлення дисциплін, тому їх слід активніше інтегрувати в практику.

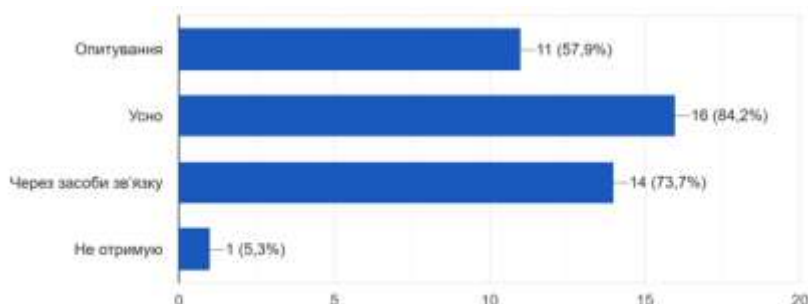


Рисунок 33. Як саме Ви отримуєте зворотний зв'язок від студентів?

Загалом, для забезпечення комплексного та надійного зворотного зв'язку викладачі кафедри поєднують усні, цифрові та формалізовані канали.

Відповіді на питання «Що, на Вашу думку, є найбільш проблемним в освітньому процесі?» можна систематизувати у кілька ключових блоків, щоб зробити аналіз більш зрозумілим і корисним для адміністрації чи викладацьких обговорень. Основні проблемні напрями

1. Війна та безпекові виклики: небезпечна ситуація; перебої з електропостачанням; нестабільний інтернет; психологічний вплив війни; професійне вигорання викладачів .

2. Формат навчання: дистанційний формат як неповноцінна заміна живих занять; відсутність повноцінного навчального процесу в аудиторіях .

3. Мотивація та активність здобувачів: низький рівень мотивації студентів; неактивність учасників освітнього процесу).

4. Зміст та якість освіти: недостатня адаптація до вимог ринку праці; обмежена практична підготовка; ефективна комунікація між учасниками освітнього процесу.

5. Організаційні та системні проблеми: навантаження та оплата праці викладачів залежить від кількості студентів. швидкий технологічний зріст і конкуренція за увагу студентів.

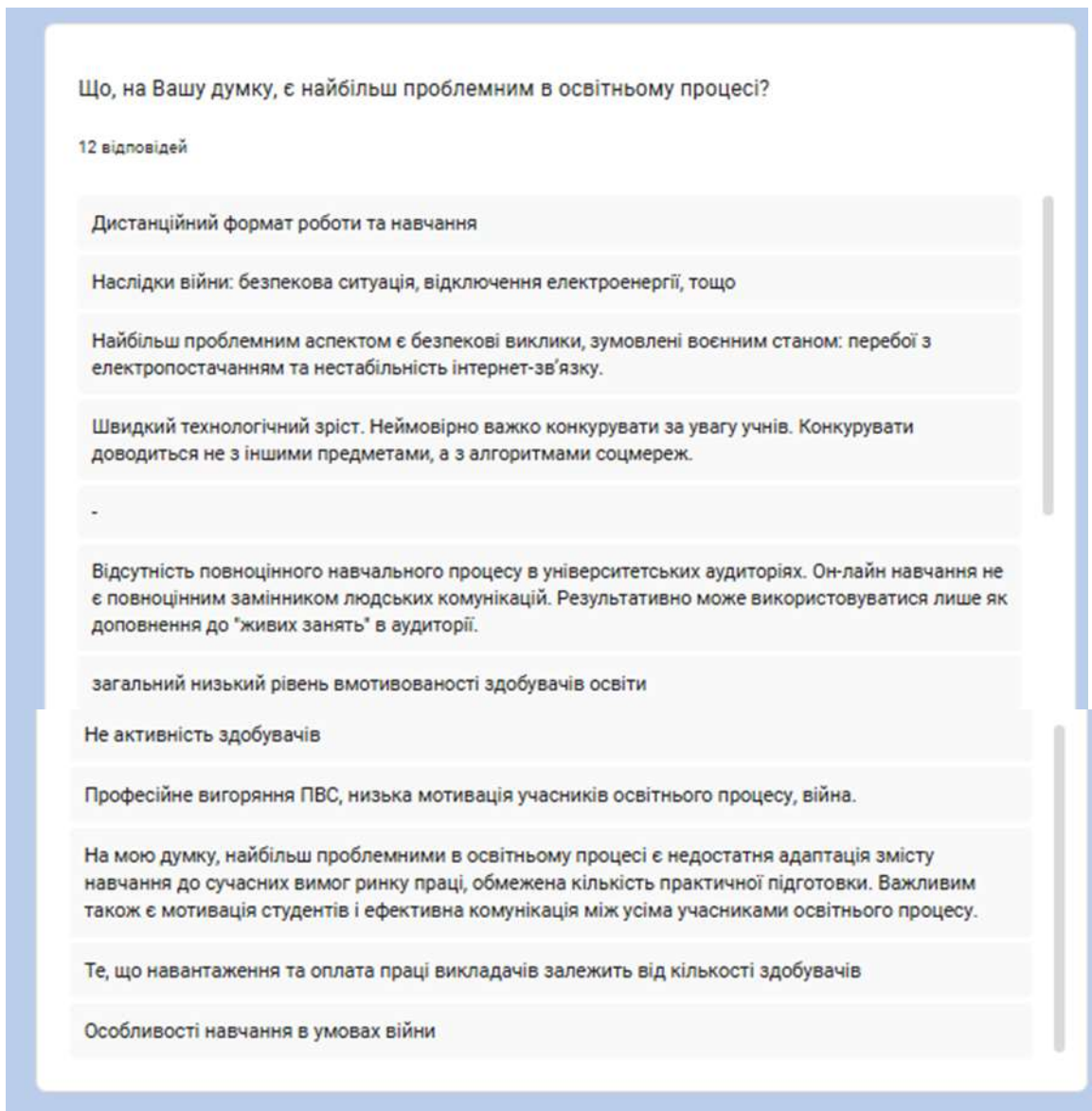


Рисунок 34 Що, на Вашу думку, є найбільш проблемним в освітньому процесі?

Таким чином, найбільший блок проблем: війна та її наслідки (понад третина відповідей). другий за значимістю: мотивація студентів і викладачів. Третій: якість та формат навчання (дистанційне vs аудиторне). Менш чисельні, але важливі: організаційні умов праці викладачів та технологічні виклики.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного опитування науково-педагогічних працівників та співробітників кафедри «Економіка та митна справа» встановлено, що освітній процес загалом функціонує ефективно та стабільно, із дотриманням принципів студентоцентрованості, академічної доброчесності та прозорості.

Більшість респондентів позитивно оцінюють організацію своєї професійної діяльності, відзначають достатній рівень забезпечення навчального процесу та високий рівень взаємодії зі здобувачами освіти. Встановлено, що викладачі активно впроваджують сучасні освітні практики, забезпечують прозорість оцінювання, системно оновлюють зміст навчальних дисциплін та залучають студентів до науково-дослідницької діяльності.

Позитивним є також високий рівень обізнаності щодо процедур забезпечення якості освіти, академічної доброчесності та участі у формуванні освітніх програм. На кафедрі сформовано сприятливе освітнє середовище, що характеризується доброзичливими та конструктивними відносинами між викладачами і студентами.

Водночас результати опитування виявили низку проблемних аспектів. Зокрема, частина викладачів відчуває перевантаження, основним джерелом якого є надмірна звітність і бюрократичні процедури. Також зафіксовано організаційні труднощі при реалізації індивідуальної освітньої траєкторії студентів, недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення (на думку частини респондентів), а також нерівномірність у впровадженні окремих освітніх практик.

Окрему увагу привертає невисокий рівень участі викладачів у програмах академічної мобільності, попри їхню достатню обізнаність про такі можливості, тому важливим напрямом є стимулювання участі науково-педагогічних працівників у міжнародній діяльності та програмах академічної мобільності.

Суттєвий вплив на освітній процес мають зовнішні фактори, зокрема умови воєнного стану, що проявляється у технічних труднощах, психологічному навантаженні та зниженні мотивації учасників освітнього процесу.

Важливо зазначити, що виявлені проблеми не мають системного критичного характеру, однак їх своєчасне усунення сприятиме підвищенню загальної ефективності освітньої діяльності та якості підготовки здобувачів вищої освіти. Особливої уваги потребують питання оптимізації робочого навантаження викладачів, зменшення бюрократичного тиску, а також підвищення гнучкості організації освітнього процесу.

Крім того, результати опитування свідчать про необхідність подальшого розвитку цифровізації освітнього середовища, удосконалення механізмів зворотного зв'язку та більш активного впровадження інноваційних методів навчання.

З урахуванням сучасних викликів, зокрема умов воєнного стану, особливого значення набуває забезпечення стійкості освітнього процесу, розвиток адаптивних форм навчання та підтримка психологічного благополуччя всіх його учасників. Отже, подальший розвиток освітнього процесу має бути спрямований на підвищення його гнучкості, інноваційності та орієнтації на потреби як здобувачів освіти, так і науково-педагогічних працівників, що забезпечить підвищення конкурентоспроможності освітніх програм і якості вищої освіти загалом.

Таким чином, освітній процес характеризується як якісний і ефективний, однак потребує подальшого вдосконалення окремих організаційних, ресурсних та комунікаційних аспектів.